

سوالات درس سیزده مطالعات اجتماعی هشتم

ص ۲۸

- ۱) از اواخر قرن چهارم تا اوایل قرن هفتم هجری، سه سلسله ترک تبار در ایران حکومت کردند آنها را نام ببرید؟ غزنویان - سلجوقیان - خوارزمشاهیان
 - ۲) غزنویان چرا به این نام مشهور شدند؟ غزنویان دودمانی ترک تبار بودند که چون حکومت خود را از شهر غزنین (غزنه) آغاز کردند به این نام مشهور شدند
 - ۳) محمود غزنوی چگونه به حکومت رسید؟ هنگامی که حکومت سامانیان به نهایت ضعف و ناتوانی رسید، محمود غزنوی که حاکم غزنه بود، خراسان را تصرف کرد. خلیفه عباسی نیز حکومت او را به رسمیت شناخت
 - ۴) سلطان محمود به چه جهت در تاریخ شهرت یافت؟ چندین بار به هندوستان لشکرکشی کرد و به همین سبب در تاریخ شهرت یافت
 - ۵) علت لشکرکشی های سلطان محمود غزنوی به هند چه بود؟ اگر چه این لشکرکشی ها به بهانه ی رواج اسلام صورت می گرفت اما در اصل به طمع ثروت هنگفتی بود که در این کشور وجود داشت.
 - ۶) نتیجه ی لشکرکشی های محمود غزنوی به هند چه بود؟ وی در این لشکرکشی ها مناطقی از هندوستان را تصرف نمود و معبد سومنات را خراب کرد. او اسیران زیادی را با خود به سرزمین های دیگر برد و ثروت ها و غنائم زیادی به دست آورد که بخشی را به خلیفه عباسی پیشکش کرد
 - ۷) پس از سلطان محمود چه کسی به حکومت رسید و سرانجامش چه شد؟ پسرش سلطان مسعود حکومت را به دست گرفت. اگر چه سلطان مسعود فرمانروایی بی باک و جسور بود اما تدبیر پدر را نداشت. او از سلجوقیان شکست خورد و مدتی بعد توسط سپاهیان شورشی خود به قتل رسید
- نکته:** قدرت و حکومت غزنویان بر نیروی نظامی استوار بود و آنها از محبوبیت و مقبولیتی که صفاریان و سامانیان و آل بویه در بین توده مردم داشتند، بی بهره بودند

ص ۲۹

- ۸) **رابطه ی حکومت غزنویان با خلفای عباسی چگونه بود؟** رابطه دوستانه بود و سلاطین غزنوی به ویژه سلطان محمود ، خود را مطیع و تابع خلافت عباسی می دانستند
- ۹) **سلجوقیان چه کسانی بودند؟** طایفه ای از ترکان بودند که پس از پذیرش اسلام به ماوراء النهر مهاجرت کردند
- ۱۰) **طُغرل که بود ؟** یکی از نوادگان سلجوق (جد سلجوقیان) به نام طُغرل پس از شکست سلطان مسعود غزنوی ، در نیشابور بر تخت نشست
- ۱۱) **چرا خلیفه به طُغرل لقب سلطان رکن الدین داد؟** زیرا طغرل پس از تسخیر مناطق مختلف ایران به بغداد رفت و نخست حکومت شیعه مذهب آل بویه را برانداخت و سپس خطری را که از جانب خلافت فاطمی مصر متوجه خلافت عباسی بود از میان برداشت .
- ۱۲) **خلیفه عباسی به طغرل چه لقبی داد؟** سلطان رکن الدین
- نکته:** آل اربلان برادرزاده و جانشین طُغرل بود
- ۱۳) **اقدامات آل اربلان را بنویسید ؟** او توانست با راهنمایی خواجه نظام الملک وزیر، رقیبان داخلی را سرکوب کند و بر قدرت و استحکام حکومت سلجوقی بیفزاید . آل اربلان همچنین به ارمنستان و گرجستان لشکرکشی کرد. او در نبرد ملازگرد رومیان را شکست سختی داد
- ۱۴) **آل اربلان در نبرد ملازگرد چه کرد ؟** او در نبرد ملازگرد رومیان را شکست سختی داد و امپراتور روم شرقی را به اسارت گرفت . در نتیجه ی این پیروزی، بخش های وسیعی از آسیای صغیر به تصرف سپاهیان سلجوقی در آمد
- ص ۸۰**
- ۱۵) **ملکشاه که بود و چه کرد؟** پسر آل اربلان از دیگر پادشاهان مشهور سلجوقی بود . وی مناطقی از ماوراءالنهر و شام را فتح کرد و حکومت سلجوقیان در دوره او به اوج قدرت رسید . به طوری که در آن دوره ، محدوده جغرافیایی ایران با زمان ساسانیان برابری می کرد و از ماوراءالنهر در شرق تا دریای مدیترانه در غرب گسترش یافته بود
- نکته:** در زمان ملکشاه اصفهان که پایتخت سلجوقیان بود به شهری بزرگ و آباد تبدیل شد
- ۱۶) **حکومت سلجوقیان چگونه سقوط کرد و دچار تجزیه و فروپاشی شد ؟** پس از مرگ ملکشاه ، شاهزادگان و فرماندهان نظامی برای رسیدن به تاج و تخت به جان یکدیگر افتادند و این اختلافات تا سقوط سلجوقیان ادامه پیدا کرد

ص ۸۱

۱۷) سرزمین خوارزم در کجا بود و به پادشاهان آن چه می گفتند؟ خوارزم ناحیه ای حاصلخیز و آباد در جنوب دریاچه خوارزم (آرال) بود و از عهد باستان به شاهان آنجا ، خوارزمشاه می گفتند

۱۸) خوارزمشاهیان چگونه توانستند بر بخش های زیادی از ایران چیره شوند و تسلط پیدا کنند؟ خوارزمشاهیان نخست دست نشانده ی سلجوقیان بودند اما وقتی حکومت سلجوقی ضعیف شد ، آنها از فرمانبری سرپیچی کردند و سرانجام یکی از فرمانروایان خوارزم آخرین سلطان سلجوقی را شکست داد و بر بخش های زیادی از ایران چیره شد

ص ۸۲

۱۹) چرا پایه های حکومت خوارزمشاهیان چندان محکم نبود؟ زیرا از یک سو خلیفه ی عباسی فرمانروایی آنها را به رسمیت نمی شناخت و از سوی دیگر ، تسلطی بر فرمانروایان محلی نداشتند

موفق باشید - حسین پور - دبیر مطالعات اجتماعی